

Csőke Antal

mérnök

Méltatás a Széchenyi Társaság díjának átadásakor
Elmondta *dr. Kőrösi Mária* egyetemi docens, a SZT elnökségének tagja

„Naggyá a hont nem törvénykönyv teremti,
Lármás tömeg sem, hanem az egyén

.....
Tűnjék az önzés, bújjék a botorság,
Köszöntsön fényes virradást a dal,
S az új hajnal hívjon munkára tette,
Egymást megértő, munkás szeretetre.”

Hangzottak el e sorok, 1910-ben, a Magyar Tudományos Akadémia nagygyűlésén. A költő Vargha Gyula „Széchenyi” c. verséből idéztem. S e sorokkal köszöntöm Csőke Antal urat, a mérnök Széchenyi szakértőjét, az emberét, aki újszerűen kutatta és összegezte a gróf korának gazdasági, s a közösségi akarat és cselekvés összefüggésének, a modern szemlélet és gyakorlat, Széchenyi által a modern vállalkozás és vállalkozói gondolkodás legszemélyesebb útmutatását: a MAGYAR HAZA ÉRDEKÉBEN. Csőke Antal számára a Széchenyi legbelsőbb világa nem volt ismeretlen. Annak megértése és elfogadása, e szellemiséggel való azonosulása már nagyon fiatal korától nyomon követhető. A keresztény erkölcs bázisán. HAZÁNKÉRT, NEMZETÜNKÉRT.

Tisztelt Elnökség ! Tisztelt Barátaink !

Csőke Antal 1934 január 11-én született, a család hatodik gyermekeként. Életét édesanyja teste melege erősíti az életbe maradásra, örök mementóként. Öt fiú alkotja a legközelebbi családi közösséget – a lány kiskorában meghalt -, ahol már tradíció a nemzeti elkötelezettség. A felmenők az un. második betelepítés idején – 1770 körül – érkeznek - feltehetően Szolnok környékéről – Bácska északi területére. Az 1848/1849 forradalom és szabadságharc idején a család a védelem oldalán áll, férfi tagjai becsülettel harcoltak, s a világsi fegyverletétel - „miért?!” – emléke örök tanulság, s mementó maradt a családi legendáriumban.

Az I. Világháborúban a nagyapának négy fia harcol, s aki egy tábori lap alapján, a csodával határos módon találta meg egyetlen életben maradt katonafiát, egy tábori kórház elfekvőjében... Ő az édesapja Csőke Antalnak és testvéreinek. Az édesanyja Borics Katalin gondos, megértő szeretete küzdelmes életük minden tragikus élethelyzetben összetartja a családot, amelyben az orosz fokság, kuláklisra tevés, munkatábor, ok nélküli börtönök, munkaszolgálat. Az unokatestvérek alkotta nagycsalád 16 tagjának hortobágyi kitelepítés igazságtalansága még inkább összeköti a nagycsaládot is. Mert élni és tenni kell. Muszáj. Ez a „muszáj”, a fiatal Csőke Antalban tervekben, tettekben, tanulásban tudatosan érik, s ő maga is hitvallást tesz, azonosulva, „ Mert egy nép azt mondta, elég volt!” megfogalmazással, s e történelmi pillanat elodázhatatlan feladataival. HAZÁNKÉRT, NEMZETÜNKÉRT, A MAGYAR SORS JÖVŐJÉÉRT.

„AMINT LEHET – AHOGY LEHET”!

Elemi iskolai tanulmányai után – Tataháza -, a polgárit Bácsalmáson végzi, ahol az iskola szervező bizottságának tagjaként is érdeklődése közösségi élet felé fordul. Majd következik Budapest, az Állami Felső Ipariskola utódaként működő Gépipari Technikum, ahol a Mezőgazdasági és Malomgépészeti szakon folytatta tanulmányait. Itt egy életre szólóan megőrzi magában csodálatos tanárait, akik benne a kimagasló tehetséget, s nem az osztályidegenné nyilvánítottat látták.

Szorgalma kimagasló, miközben olvas, műveli magát. Széchenyi életének tanulmányozása folytatás, különös kincs az ő számára, szellemi felfedező utak bejárására készítetik. A gróf gazdasági, társadalomépítő tervei, műszaki-mérnöki érdeklődése, több, mint érdeklődése, egy külön világba tereli a fiatal Csőke Antal figyelmét, miközben ő magára is felfigyel a szakmai környezete, hisz gépészeti fantáziája tehetségét már megmutatta. Azt természetesen még nem tudják, hogy ő a Széchenyi által az un. hengersizék, mint álom a hengermalom kiteljesedésének gondolatvilágát ápolja, nemesíti magában. Minden felkutat, elolvas ezzel kapcsolatban, több okból is. Jól tudja, hogy a magyar termőföld igen jó acélos búzát terem, s Széchenyi gondja éppen az volt, hogy ebből sok és jó liszt legyen! A gróf mindenre kiterjedő ipari, műszaki, gazdasági, társadalomépítő ismeretét megérti, s hanem is beszél erről környezetében, de a Széchenyi által megjelölt utat választja, követi.

„AMINT LEHET – AHOGY LEHET”

Jelentkezik a Budapesti Műszaki Egyetemre, ahol szinte azonnal szembesülnie kell a kor osztályidegenné nyilvánítottak őt is érintő sorshelyzetével. Nem adja fel, s mindmáig ahogy ő mondja „foglyává válik” a Népszínház utcának, a Bánki Donát - ma már – Gépész és Biztonságtechnikai Karnak. 1958-ban a Központi Fizikai Kutató Intézet Kémiai Főosztálya munkatársa lesz a Műszaki Osztályon. A kutató reaktor mellett a hazai izotópgyártás technikai feltételeit biztosító laboratóriumok kialakítása, az itt használatos speciális, egyedi eszközök fejlesztése és gyártása terén a tevékenysége meghatározó jelentőségű volt. Ezt követően, a neutron aktivációs analitika hazai technikai feltételeinek kidolgozásában is fontos volt a szerepet kap, kutatói és ipari területen egyaránt. Analizálандó minták szállítására szolgáló egyedi csőposták kifejlesztése, unikális lehetőségeket teremtettek, kibővítették a módszer lehetőségeit. A holdpor vizsgálata (Luna 16) új, extra eljárást és eszközt igényelt. Az Országos Onkológiai Intézetben, Bozóky professzorral, a méhnyak-rák kezelésére, a kezelőszemélyzet védelmét a kezelés optimalását szolgáló berendezést fejlesztett.

A KFKI pincéjében – titokban – új, roncsolás mentes analitikai eljárást dolgoz ki és automata berendezés, szó szerinti deszka modelljét készíti el, keveréktakarmányok nyersfehérje és NaCl tartalmának vizsgálatára. Ennek alapján a KFKI és a Gabona Tröszt kötött kutatási szerződés alapján elkészült kísérleti autoProdet berendezésekből két példány, a Csongrád Megyei Gabonaforgalmi Vállalathoz, szegedi ill. szentesi keverő üzemébe került. Külön – külön százezernél több takarmány minta vizsgálatát végezték velük. Egy példány Gödöllőre, az egyetem Fizika tanszékére kerül. Hazai kiállításokon díjat nyert és Moszkvában is bemutatásra került a berendezés.

Csőke Antal 65 évet betöltő szakmai munkásságának méltatása külön időt is érdemel! Részletes ismertetése most nem lehetséges. Azonban a „Pille” űrhajók fedélzeti termolumineszcens dózismérőjének története indulását, korábban megjelent publikációból szó szerint idézem:

„1978 nyara, Farkas Bertalan és Magyarai Béla két magyar űrhajós jelölt a Szovjetunióban, Csillagvárosban van. A szovjet delegáció a KFKI-ban tárgyal, arra kérnek választ, hogy fél év alatt ki tudunk-e fejleszteni egy olyan műszert, amelyikkel az űrállomáson lehet sugárdózist mérni. A feladat csábító, „igen” a válasz, de hogy mivel jár nem tudtuk. Kiindulási paraméterként kaptuk: 1 kg tömege, 1 liter térfogata lehet.” „Feladatom a műszer mechanikai felépítésének kialakítása és a működtetésének tervezése volt, amit a feleségemmel együtt, szó szerint éjjel nappal végeztünk.” Sally Ride amerikai űrhajósnőnek tudomására jutott, hogy Farkas Bertalan a szovjet űrállomáson végzett radioaktív sugárzással kapcsolatos vizsgálati méréseket. Főnökeinél elérte, hogy konferencia címen Budapestre utazhasson. Ennek során megállapodás született, hogy Magyarország a NASA részére átad, a KFKI-ban kifejlesztett és legyártott „Pille” berendezést, a Dél-atlanti sugárzási anomália vizsgálatára. A Pille a Szoljut-6 űrállomáson „debütált”, egy újabb példány a szolgálati rendszer részeként, több mint tíz éve a Nemzetközi Űrállomáson üzemel. Az 1990-es években két új generációs űrkészüléket átalakítottak telepes üzeműre a Paksi Atomerőmű Rt részére, környezeti dózis-mérések céljára. Majd létrehozták a „PorTL” rendszert, s ezzel a „Pille” földre szállt. Ezzel e készülék sorsa tovább lépett, az AEKI Úrelektronikai Csoport tudása révén. A nagyszerű team munkájában Csőke Antal a mechanikai konstrukciója ismét fontos szerepet nyert... Aztán az a

teleszkóp, amelynek dokumentumait olvashattam, a Hungarian Underwater Telescop angol nyelvű kiadványban, Csőke Antal és Varga Károly bravúros ötlete egyszerre, s egyedül állóan kiemelkedő rangú kivitelezés. A berendezés megalkotásának alap gondolata Galilei távcső volt. Feladata, a kiégett reaktor fűtőelemek (az atombombák alapanyagának hordozói) és reaktor felületek vizuális ellenőrzése, 8 – 10 méteres vízréteg alatt. A vizuális felbontás jobb, mint 0.1 mm.

A „Pille” műszer meghívást nyert az „Álmok Álmodói, Világraszóló Magyarok” kiállításra (2001-2002)!

Tisztelt jelen lévő Barátaink !

A nukleáris gépészet, magkémia kísérleti eszközei, neutron aktivációs analitika, izotóp előállítás, atomreaktorok vizuális ellenőrzése világában jártas szakember és azt folyamatosan figyelemmel kísérő Csőke Antal mind a mai napig aktív, AEMI Atomenergia Mérnökiroda Kft keretében úrkutatói fejlesztésekben. És aktív, kiemelkedő előadásokat tartott a „Széchenyi István azon munkásságát felvállalt tantárgyunk oktatásában, amellyel a gróf megalapozta és elindította Magyarország modernizálását. Azok a precíz, mindenre kiterjedő előadásai, amelyek Széchenyi – s ez esetben – Magyarország gabonatermelésére, a gabona feldolgozására, a liszt minőségének javítására, kereskedelmi és gazdasági célokat is számba vevő adottságokra és lehetőségekre kidolgozott, olyan novumot jelentettek/jelentenek, amelyek minden tekintetben szigorú átgondolásra, s remélhetőleg tettekre is – készítetik a honi malomipar hajdan virágzó, mára majd tönkretett állapotának és helyzetének felelőseit.

Csőke Antal, amikor a mezőgazdaság világában – korábban elhangzott – kutatásait, fejlesztéseit végezte, akkor még nem tudhatta, hogy a gróf ez irányú munkásságát tanítani fogja ott, azon a helyen, ahol ő maga alapozta meg széleskörű műszaki tudását.

De több oka is volt arra, hogy Széchenyi társadalmi-gazdasági munkásságát, hazája, s polgári felemelkedésének lehetőségeit, céljait még inkább szemügyre vegye. Hazánk történelme, s különösen az 1956-ban megélt, „Mert egy nép azt mondta, elég volt!” forradalmának minden, annak előzményinek igazságtalansága, majd az igazságért tenni akarása, az addig is minden idegszálával a magyar hazáért, sorsáért aggódó figyelme cselekedetre szólította. A valaha osztályidegennek „minősített” családja, s a maga ragyogónak ígérkezett szakmai életének is majd kerébe törése, s egyáltalán: a MAGYAR HAZA sorsának alakulása ... e forradalom által, benne újra hitet kapott akaratra, cselekvésre.

„AMINT LEHET – AHOGY LEHET”

„Hát nincs erőnk, hogy a bűnt lerázva kezdjünk

Egy szebb, egy jobb, egy tisztább életet?

Van. Megsegít, nagy szív, szent honszerelmed,

Ha minden szív egygyé forr tebenned.” – idézem a preambulomot is jelentő versből.

Csőke Antalt mind a család történelme, a 1848/1849-ben is helyt állni akarata és tette, a hagyomány kötelezettsége, amely a jelenbe ível át – személyes lehetőségeivel – tettekre indítja. Egyetemünk Népszínház u – i épületének első emeletére, évfolyam társait meggyőzve, kezdeményezik az 1949-ben lerombolt I. Világháborús iskolai emlékmű pótlását, kiegészítve a II. Világháborús és az 56-os hősök emlékezetére.

A Nagypapa, családi emlékként harangot állít a bácsalmási templom tornyába. A harangon a következő feliratok olvashatók: az első oldalon, „Magyarország Nagyasszonya könyörögi érettünk. A Boldogságos Szűz tiszteletére és a haza védelmében hősi halált halt három fiának emlékére adományozta Csőke György és neje Juhász Rozália. Slezák László Magyarország aranykoszorús harangöntő mestere, 1934. A másik oldalon „Vigye imánkat hősi halottainkért, Magyarország feltámadásáért.” Fontosnak tartja, állandóan szervezi a családi összejöveteleket, ezeken száz – százötven ember ünnepel, emlékezik, tiszteleg az ősök emléke előtt.

2001. április 30-n a család egy gyönyörű, Sárkányölő Szent György szobrot állít a templomban, Csőke György és Juhász Rozália leszármazottai és a hozzátartozók a Magyar Millenium Tiszteletére felirattal. Nemeskürti kormánybiztoshoz is elviszik ajándékkal, egy, általuk tervezett ezüst plakettot.

2006-ban, a családi Ötvenhatos találkozó helyszíne egy családi tanya hombár része, frissen meszelve, ahol 56-os fotók felhasználásával egyedi képkiállítást rendeztek. S elhangzik Ilyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról c. verse. Ezt követte: 1956 Ünnepi megemlékezés Dr. Fekete György akadémikus, az Antal kormány államtitkára részéről. Majd következik Márai Sándor: Menyből az angyal verse Varga Miklós előadásában (felvételről), s ismét egy vers, szívet szorító, Kenneth Klára: Anyu, tüntetni megyek! A család meghurcoltjait megidézve, a még élőket a család ezüst plakettel köszöntik. Ez után istentisztelet következik. Az ünnepi ebéd előtt a családi kereszt mellé állított két emlékoszlop koszorúzása az 56-os hősök előtti tisztelgést és kegyeletet jelenti.

2016-ban az I. Világháború hősi, haláluk centenáriumán emlékezett a család.

„AHOGY LEHET – AMINT LEHET”

Mint ha Széchenyi látnokai adottsága is a jelent bírálná, mert történelmünk megismétli önmagát, ki tudja hányadik belső baját. Széchenyi „VILÁG” c. könyve, „Magyarország állapota” c. fejezetben ezt /is/ olvashatjuk: „Hazánk rúdul el van darabolva pártfelek, hitvallás, külön nemzetek, municipális alkotmányunk által. A pártfelek 5 részre, a hitvallás talán 6-ra, a külön nemzetek vagy 10-re, alkotmányunk 52-re s így összesen 73 részre szakítják honunkat, ide nem számítva a Jászok, Kunok, stb. területeit, királyi városokat, „S mi gyengeségünk okát nem látjuk át ... pedig ezen elboncolás teszi hazánkat egy beteg,, egy haldokló testhez hasonlóvá ... S ha valóban tisztán kívánunk látni, e szomorú heterogeneitásban keressük a múlt idők viszontagságait, melyek annyiszor gyászba borították anyaföldünket; e természet elleni állásban keressük a jelenkor szégyenit,... s e sorok mondanivalója ismét elgondoltató Csőke Antal számára...

2003. augusztus 10. A tíz ágból álló család újból találkozik, s ez úttal a Pusztatemplom létrehozása a cél. Csete György Kossuth díjas építész tervezi a templomot, hitves Ildikó textilművész a család két zászlaját készíti el. Az építendő pusztatemplom üzenet: betlehemi üzenet, reményt adva, hogy a húsvéti szenvedést is a feltámadás oldja fel, évről-évre csillagászati törvény kéréletlenségével és bizonyosságával... Az építőknek hinniük kell !

Csőke Antal 2010. szeptember 4.-re Bácsalmáson ismét családi találkozót szervez, hogy együtt emlékezzenek a XX. Századi, a nemzetünket és a családot ért gyalázatos igazságtalanságokról. A meghívó első mondatát idézem: „Az igaztalan Trianon magasra, az égisz emeli családunk hőseinek áldozatát az I. Világháborúban. E mellett emlékezzünk azokra és hajtsunk fejet előttük, akik saját hazájukban megaláztak, kifosztottak és meghurcoltak, akik ártatlanul szenvedtek el súlyos büntetést és kiközösítést. Emlékezzünk a halottakra és köszöntsük a még élőket az elviselt sok-sok szenvedésért.”

Tisztelt Csőke Antal úr !

Önmagát szerényen csak technikusként minősített – tudományos kutatót, elsősorban HONFIKÉNT tisztelt, a mérnököt köszöntöm Önt Elnökségünk, s Társaságunk tagjainak nevében! Áldom a sorsot, hogy előbb fel-, majd megismertem az Ön által prezentált előadásain át Széchenyi munkásságából tudatosan kiemelt, s a korabeli malomipar számos mérnöki-műszaki, eddig még nem összegzett összefüggéseit, nélkülözhetetlen igazságait akkor és a mára, feladatként!

Csőke Antal szakmai munkásságát elismerendő, Intézeti Díjban részesült 1975-ben, a „A Tápanyagok fehérjetartalmának meghatározására alkalmas új módszer kidolgozásáért. Pál Lénárd akadémikus aláírásával. Az MTA KFKI Igazgató Tanácsa a GUA-2 gynekológiai utántöltő applikátor kidolgozásáért

II. fokozatát adományozta 1979. április 1-én, majd szintén az MTA KFKI Igazgató Tanácsa 1981. áprilisában a „PILLE” termolumineszcens dózismérő létrehozásáért kitüntetésben részesítette. Mi itt és most kiemelt tisztelettel köszöntjük Önt a magyar, alkotó mérnökök nevében is!

Adjon erőt, egészséget a Teremtő Önnek, s a biztos keretet adó, munkatársi partnerséget is jelentő hitvesének, Judit asszonynak. Zavarban vagyok, mert az Ön életéhez üresnek tűnnek számomra a „csak-szavak”. Mert Ön, a maga minden tekintetében is az élvonalhoz tartozó szakmai munkáit a lehető legszerényebben, sőt, még annál is szerényebben, de mindig újítón, s a legnehezebb tudományterületet egyúttal bővítve is, minden esetben azok alkalmazásáért járt el. Ezért kedves, ön „eszmésúrlódását” idézem most Széchenyinek, aki gazdasági kérdésekben a nyelv „vallomása” értelmezését illetően a „VILÁG” c. munkájában kifakadt, hogy mit is kell érteni a szóbányászok, szógyártók, szótisztítók, szósimitók megnyilvánulásait illetően, pl. az Országgyűlésben - akkor -.

Csóke Antal életét – ahogy ő mondta nekem – eszmélése pillanatától Széchenyi hite, s a nemzetünkért folytatott harcos élete, munkássága, életművei határozták meg. Irányt jelölve, számára, utat mutatva, amelyen végig kell menni. Az irány, adott, s az úton haladni kell. Csóke Antal, sem irányt, sem utat soha nem tévesztett!

Mostanra már elismerést is nyert az „ AHOGY LEHET – AMINT LEHET ” idézet, az, amelyből és az amelyhez ismertetett életút tanulságait, s példaértékeit lemérhetjük. Az Ön életútja, személyisége megtartó kézfogást jelent számunkra, amelyet itt és most közösen, főhajtó tisztelettel megteszünk. Megteszünk, további együttműködést kérve Öntől, igaz barátsággal, hontisztelettel, szeretettel, külön-külön is ki-ki a maga tehetsége szerint: ahogy lehet – amint lehet, s amint kell Hazánkért, Nemzetünkért. Ismétlem és megerősítem: „...az új hajnal hívjon munkára, tette,/egymást megértő, munkás szeretetre.”

Isten éltesse Csóke Antalt és Hitvesét !

S most kérem, vegye át a Széchenyi Társaság díjának adományozását tanúsító oklevelet és emléklakettet.

2017. szeptember 21